

KALVERDRINKAUTOMATEN IN DE PRAKTIJK

De kalverdrinkautomaat is een vrij nieuwe techniek die bijdraagt aan de automatisering van de kalveropfok. Steeds meer veehouders werken met dit toestel. Via een enquête bij de veehouders onderzochten we hoe dit opfokstelsel in de praktijk wordt gebruikt en wat de bevindingen en indrukken zijn van de gebruikers. – Nele Heyrman, deelnemer Boerenbond Persprijs 2015; Daniël De Brabander, ILVO & Suzy Van Gansbeke, departement Landbouw en Visserij

De melkperiode tijdens de kalveropfok vraagt veel tijd en zorg van de veehouder. Op veel groeiende veebedrijven wordt arbeid echter een knelpunt waardoor de veehouders aangewezen zijn op automatisering. De kalverdrinkautomaat biedt dan een goede oplossing. Toch zijn er veehouders die wantrouwig staan tegenover dit systeem. Ook sommige dierenartsen hebben twijfels bij het gebruik van drinkautomaten. Vandaar ontstond het idee om in een eindwerk aan de faculteit Bio-ingenieurswetenschappen van de Universiteit Gent de pro's, de contra's en de succesfactoren van het systeem verder te bestuderen.

.....
De drinkautomaat is een extra hulpmiddel om zieke kalveren vroegtijdig op te sporen.
.....

Aanbevelingen uit de literatuur

In de literatuur worden verscheidene aandachtspunten beschreven. Het is belangrijk dat de veehouder een goed overzicht heeft over de groep kalveren, zowel visueel als op basis van de informatie die hij krijgt via de drinkautomaat. De automaat wordt best in de activiteitszone van het hok geplaatst zodat er een goede ruimtelijke indeling (rust- en activiteitszone) is in het hok. De veehouder moet vermijden dat de automaat naast de waterbak wordt geplaatst. Bovendien moet de automaat ook vorst-vrij kunnen werken. Naar believen melk voederen wordt afgeraden, want hierdoor zullen de kalveren minder snel vast voeder opnemen. Men werkt best met

De kalverdrinkautomaat wordt best in de activiteitszone van het hok geplaatst zodat er een goede ruimtelijke indeling is in het hok.

een *all in all out*-systeem: zo is er minder competitie en zijn de groepen kleiner. Hoeveel kalveren er per groep aan de automaat worden gehuisvest, hangt af van de bedrijfsgrootte. Een groepsgrootte van 10 kalveren is beter voor de gezondheid en de groeisnelheid van de kalveren, maar dat is niet altijd haalbaar. Bij vaste groepen is het streefdoel dat de kalveren circa 14 dagen oud zijn wanneer ze in de groep gaan. Zo zijn ze sterker en zijn ze

beter bestand tegen competitie aan de drinkautomaat.

De drinkautomaat is een handig hulpmiddel om in een vroege fase zieke kalveren op te sporen. Als de veehouder dagelijks het aantal beloonde en onbeloonde bezoeken, de drinksnelheid en de opname van de melk bekijkt, krijgt hij een idee over de gezondheid van de kalveren. Vooral de drinksnelheid en het aantal onbeloonde bezoeken kunnen al zeer

vroeg een signaal geven dat de eetlust van het kalf daalt. Toch moet de veehouder er ook het voederniveau bij betrekken. Als kalveren dagelijks een grote hoeveelheid melk ter beschikking krijgen, dan zijn deze signalen van ziekte veel duidelijker dan wanneer de kalveren met een beperkte hoeveelheid melk worden gevoerd.

Een automaat beëindigt de melkperiode door een langzame afbouw van de melkhoeveelheid zodat de kalveren een probleemloze overschakeling kennen naar vast voeder. De drinkautomaat kan nauwkeurig de melk afbouwen door ofwel het aantal melkporties ofwel de hoeveelheid melk per portie te verminderen. Het spenen wordt gespreid over een in te stellen periode waardoor een speendip wordt vermeden.

Ervaringen uit de praktijk

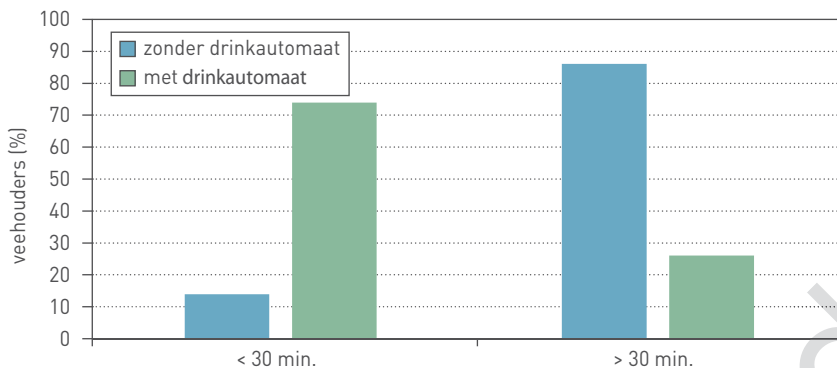
In wetenschappelijke proeven wordt de drinkautomaat altijd gebruikt volgens model en volgens plan, maar op een veebedrijf loopt het vaak anders. Onze bevraging geeft een idee over hoe de veehouders de automaat ervaren en hoe ze ermee werken. In totaal hebben 213 veehouders zonder drinkautomaat, 75 veehouders met drinkautomaat en 4 veehouders die gestopt waren met een drinkautomaat de enquête beantwoord. De melkveehouders die werden aangeschreven hadden een melkquotum van meer dan 450.000 l. Van de verstuurde enquêtes werd 71% beantwoord, wat een hoge respons is.

De drinkautomaat komt meer en meer in voege. Hij komt vooral voor op de grotere melkveebedrijven waar het aantal kalvingen per jaar gemiddeld 155 bedroeg.

De bedrijven zonder drinkautomaat hadden gemiddeld 109 kalvingen per jaar. Er werden ook heel wat veehouders aangeschreven die nog geen drinkautomaat hadden. Als belangrijkste reden om nog geen drinkautomaat aan te schaffen, gaven zij aan dat het een zware investering is. Het feit dat er nog geen arbeidstekort is op het bedrijf en dat men vreest voor meer zieke kalveren, vervulde de top 3 van belangrijkste redenen.

Tijdsbesparing

Een belangrijk voordeel en een punt dat vele constructeurs beklemtonen is de tijdsbesparing. Figuur 1 geeft het percentage veehouders weer dat meer en minder dan 30 minuten per dag tijd besteedt aan de kalveropfok. Uit de enquête blijkt dat de automaat voor een arbeidsbesparing zorgt van gemiddeld 29

Figuur 1 Percentage veehouders met en zonder drinkautomaat dat meer en minder dan 30 minuten per dag besteedt aan de kalveropfok - Bron: UGent

De drinkautomaat komt vooral voor op de grotere melkveebedrijven waar het aantal kalvingen per jaar gemiddeld 155 bedroeg.

minuten per dag, alhoewel de bedrijven met een drinkautomaat jaarlijks doorgaans meer kalvingen hebben.

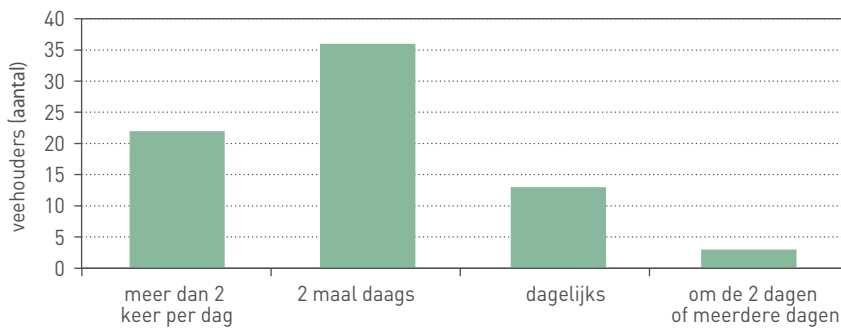
Vleesvee

De drinkautomaat wordt voornamelijk gebruikt voor melkveekalveren. De introductie van de kalverdrinkautomaat in de vleessector verloopt moeizamer. Van de veehouders waarvan men vooraf wist dat ze een drinkautomaat hadden, werkt 24% met witblauwe kalveren, 64% met melkveekalveren en 12% werkt met beide. In de literatuur kwam naar voren dat het drinkvermogen van vleesveekalveren aan een speen minder goed is en dat ze gevoeliger zijn voor ademhalingsproblemen door hun extreme bevleesdheid. In het kader van dit eindwerk werd een vleesveebedrijf bezocht dat jaarlijks 150 kalvingen telt. De kalveropfok gebeurde met een kalverdrinkautomaat

waarvan de speen vervangen was door een pan. Deze methode werkte zeer goed en de veehouder was tevreden over de drinkautomaat. Dit is een succes omdat de kalveren een maand oud zijn wanneer ze bij de drinkautomaat geplaatst worden. De veehouder werkt met een *all in all out*-systeem, vormt groepen van maximaal 15 kalveren en vervangt de speen door een pan.

Groepsgrootte

De veehouders kopen voornamelijk een drinkautomaat met een capaciteit voor 30 tot 50 kalveren, maar de meesten huisvesten hun kalveren in groepen van 10 tot 20 kalveren per drinkstation. Men streeft dus naar kleinere groepen. De meeste veehouders (79%) maken groepen waar steeds nieuwe en jonge kalveren bij komen en de oudste kalveren uit verdwijnen. De kalveren worden meestal in de

Figuur 2 Frequentie van de controle van de kalveren met behulp van de gegevens van de drinkautomaat - Bron: UGent

groep geïntroduceerd op een leeftijd tussen 6 en 14 dagen.

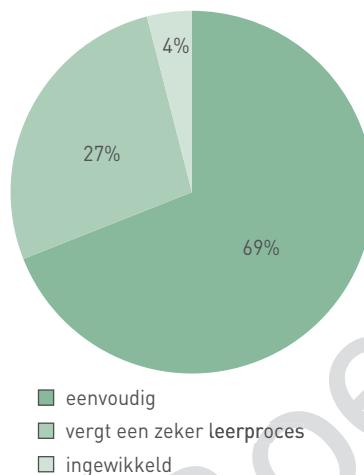
Gezondheid en controle

De gezondheid van de kalveren is afhankelijk van veel factoren. Bij gebruik van een drinkautomaat zijn de kalveren gehuisvest in groep. Bij groepshuisvesting verspreiden de kiemen zich gemakkelijker door rechtstreeks contact, via de lucht, door het strooisel ... Bovendien kan de drinkautomaat zelf ook een rol spelen bij de overdracht van kiemen als de boer geen strikte hygiëne toepast. De drinkautomaat is wel een extra hulpmiddel om zieke kalveren vroegtijdig op te sporen.

64% van de veehouders gebruikt hiervoor de gegevens van de drinkautomaat.

Om de kalveren correct en zonder fouten op te fokken, is het belangrijk dat de veehouder regelmatig controles uitvoert. Het is een goede ingesteldheid om alles zo hygiënisch mogelijk te houden, want dit komt de gezondheid van de kalveren ten goede. De gemeenschappelijke speen is een aandachtspunt. Best wordt de speen elke dag gecontroleerd op scheurtjes. In de scheuren kan melk aankoeken. Zo kunnen zich bacteriën opstapelen waardoor de speen een infectiebron kan zijn. Van de geënquêteerde veehouders verving 45% de speen pas wanneer die stuk was.

De kunstmelkconcentratie kalibreren en de melktemperatuur controleren worden respectievelijk bij 49% en 45% van de veehouders niet tijdig uitgevoerd. Strikt genomen zou de concentratie van het

Figuur 3 Hoe de veehouder de bediening van de drinkautomaat ervaart - Bron: UGent

poeder elke maand moeten worden gekalibreerd, en ook als een nieuw product wordt gebruikt. Om de 2 maanden moet men de aanmaakt temperatuur controleren en ijken, de drinktemperatuur van de melk moet 40 °C zijn. De algemene dagelijkse controle van de kalveren, zowel visueel als met behulp van de data, wordt door de meeste veehouders correct en regelmatig uitgevoerd. Slechts 4% controleert zijn kalveren niet dagelijks (figuur 2).

Voor dit eindwerk werden ook de groeicijfers en een gezondheidsopvolging van de kalveren op de Hooibeekhoeve ter beschikking gesteld. Uit zowel de enquête als de gezondheidsopvolging kwamen ademhalingsproblemen het

meest naar voren als ziektebeeld. De groeicijfers verduidelijkten dat kalveren opfokken met een automaat noch een positief, noch een negatief effect heeft op de groei van de kalveren.

Management

Algemeen vonden de veehouders dat zij het overzicht over de kalveren kunnen bewaren, zowel visueel als met de informatie die zij krijgen via de drinkautomaat. De intensieve arbeid wordt deels overgenomen door de automaat, maar het managen van de kalveren vraagt veel aandacht van de veehouder. Er werd aan de veehouders gevraagd hoe ze de bediening met de drinkautomaat ervaren. In figuur 3 zie je dat 69% van de veehouders het een eenvoudig toestel vindt, terwijl 27% een zeker leerproces nodig had.

Andere bedrijfsaanpak vereist

Kalveren opfokken met behulp van een drinkautomaat vraagt een andere bedrijfsaanpak. De veehouder moet zich realiseren dat bij het gebruik van de automaat de ziektedruk onder controle moet zijn en dat hygiëne zeer belangrijk is. Als de veehouder de discipline heeft om regelmatig controles te doen en hij veel belang hecht aan hygiëne, dan heeft de drinkautomaat heel wat voordelen waarvan tijdsbesparing en arbeidsverlichting de belangrijkste zijn. De drinkautomaat zorgt er ook voor dat de veehouder flexibeler kan omgaan met zijn tijd. De kalveren krijgen altijd de correcte hoeveelheid melk op de juiste temperatuur aangeboden. Het is aan de veehouder zelf om de voor- en nadelen van een kalverdrinkautomaat tegenover elkaar af te wegen en om te zien of dit systeem bij hem en bij zijn bedrijf past. ■

[Nele Heyrman behaalde met haar masterproef 'Kalverdrinkautomaten in de praktijk' een master Toegepaste bio-ingenieurswetenschappen, richting Landbouw, aan de Universiteit Gent. Ze stuurde dit artikel in voor de Boerenbond Persprijs 2015.](#)